

РОЛЬ І МІСЦЕ АВІАЦІЙНОЇ КОМПОНЕНТИ В ЛОКАЛЬНИХ ВІЙНАХ І ЛОКАЛЬНИХ КОНФЛІКТАХ ХХІ СТОЛІТТЯ

В.С. Чайченко¹, В.І. Дода¹, О.І. Богатов²

¹Об'єднаний науково-дослідний інститут ЗС України, Харків,
²Харківський національний автомобільно-дорожній університет)

Здійснено аналіз тенденцій воєнно-політичної обстановки в світі, політичні, економічні і інші проблеми, які не завжди можливо вирішити мирним шляхом. Показано роль авіаційної компоненти в нейтралізації збройних конфліктів, як одного з напрямків забезпечення національної безпеки.

авіаційна компонента, локальні війни, локальні конфлікти

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аналіз сучасних тенденцій військово-політичної обстановки у світі свідчить про те, що людство входить у ХХІ століття з повним набором політичних, економічних, ідеологічних і соціальних проблем, що не завжди можна вирішити мирним шляхом. Це твердження базується на тому, що існуюча система колективної безпеки під егідою Організації Об'єднаних Націй не завжди може ефективно протистояти загостренню протиріч і виникненню збройних конфліктів невоєнними способами. Внаслідок цього, військова сила дуже часто залишається основним способом вирішення зазначених проблем. Підтвердженням цього є збройні конфлікти, що виникли в Африці, на Балканах, на Близькому Сході і в деяких інших регіонах. Особливу небезпеку для нашої держави складають спроби деяких держав досягти власних інтересів під видом врегулювання конфліктів, захисту демократії, прав і незалежності національних меншостей. Це, у свою чергу, може і призводити до подальшої ескалації конфлікту, виникненню погроз сусіднім державам, а в окремих випадках, і до загострення військово-політичної обстановки в районі чи конфлікту в окремих регіонах світу в цілому. Тому своєчасна нейтралізація збройних конфліктів, як один з напрямків забезпечення стабільності і національної безпеки кожної держави, на сьогодні стала актуальною проблемою. Звертає на себе увагу і те, що на даному етапі розвитку людства, реальний потенціал могутності збройних сил (ЗС) визначається не кількістю бойового складу, а відповідністю їхньої організаційно-штатної структури при веденні бойових дій у сучасних умовах, станом їхнього озброєння,

навченості, мобільності, всебічного забезпечення і наявністю сучасних засобів керування. Усе це призвело до появи в національних збройних силах ряду держав особливого функціонального компонента – об'єднаних сил швидкого реагування (ОСШР), які призначені для своєчасного реагування на зміну військово-політичної обстановки, ліквідацію військових конфліктів самостійно чи в складі міжнародних миротворчих сил. Характерними рисами об'єднаних сил швидкого реагування і їхньої авіаційної компоненти є висока бойова готовність, мобільність, автономність, оснащеність сучасним озброєнням і засобами керування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час в деяких публікаціях піднімаються питання бойового застосування різних видів ЗС в воєнних конфліктах і кризових ситуаціях. Особливий інтерес представляють роботи [1 – 4], в яких розглядаються бойове застосування ОСШР в воєнних конфліктах. Однак, за межами досліджень залишається ряд питань бойового застосування авіаційної компоненти ОСШР в локальних війнах і воєнних конфліктах.

Формулювання цілей статті. На основі викладеного було поставлене таке завдання дослідження: розгляд питань, які пов'язані з бойовим застосуванням об'єднаних сил швидкого реагування ЗС України в можливих воєнних конфліктах і кризових ситуаціях.

Результати досліджень. У бойовий склад ОСШР Збройних Сил України в даний час входять частини і підрозділи Сухопутних військ, ескадра різнорідних сил ВМС, частини і підрозділи винищувальної, бомбардувальної, штурмової і транспортної авіації [4]. Головними задачами авіаційних частин і підрозділів ОСШР ЗС України є:

- ведення повітряної розвідки в районах можливого військового конфлікту;
- прикриття районів військового конфлікту (бойових дій) від можливих ударів (засобів) повітряного нападу;
- авіаційна підтримка бойових дій частин і підрозділів сухопутних військ, а на морському напрямку – ескадри різнорідних сил ВМС;
- перевезення особового складу військ і озброєння в район військового конфлікту;
- евакуація поранених;
- участь у миротворчих операціях;
- участь у ліквідації наслідків аварій і катастроф і інших стихійних лих.

Виходячи з аналізу бойового застосування авіації іноземних держав у локальних війнах і військових конфліктах, а також аналізу оперативної і бойової підготовки Збройних Сил України після 2000 року впливає те, що з метою активного протистояння можливим агресивним діям еventуального

супротивника, спрямованих проти України, необхідно постійно приділяти увагу питанням підвищення рівня оперативної і бойової підготовки, питанням удосконалювання системи керування авіаційними частинами і підрозділами ОСШР, як найбільш мобільної і боєздатної складової ЗС України.

Керування діями авіаційних частин і підрозділів ОСШР здійснюється в мирний і воєнний час Верховним Головнокомандуючим ЗСУ, Командуванням Повітряних Сил і його штабом, а на період виконання конкретних бойових задач може здійснюватися розпорядженнями командуючого оперативного командування. Під організацією бойових дій частин і підрозділів ОСШР треба розуміти роботу командирів і їхніх штабів і інших органів керування, спрямовану на реалізацію рішення, на бойові дії і створення сприятливих умов на виконання бойових задач.

Особливостями завдань управління підрозділами ОСШР ЗС України в локальних війнах і військових конфліктах є:

- прийняття рішень в обмежені строки та при недостатній інформації;
- велика кількість об'єктів (зразків озброєння), що управляються;
- інтенсивні потоки різноманітної та неоднорідної інформації;
- функціонування на великих відстанях простору і в реальному масштабі часу;
- висока міра відповідальності за прийняті рішення;
- надзвичайно висока значимість прийнятих невірних рішень.

Висновки. Виходячи з проведеного аналізу ролі і місця авіаційної компоненти ОСШР в локальних війнах і військових конфліктах впливає те, що висока бойова готовність авіаційних частин і підрозділів сил швидкого реагування, їхнє всебічне забезпечення, організація ефективного керування ними під час підготовки і ведення бойових дій дає можливість зберегти бойовий потенціал ЗС України і забезпечити готовність адекватно реагувати на процеси, які відбуваються у світовій військово-політичній обстановці та можуть загрожувати національній безпеці України

ЛІТЕРАТУРА

1. *Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року.* – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: www.foreignpolicy.org.ua.
2. *Державна програма реформування та розвитку ЗСУ на період до 2005 р.* – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: www.niisp.gov.ua.
3. *Леонидов С. Применение ВС в военных конфликтах и кризисных ситуациях в период 1990 – 1998 г. // ЗВО.* – 1998. – № 6. – С. 51 – 54.
4. *Пальчук М.М. Сили швидкого реагування якими їм бути // Наука и оборона.* – 2001. – № 1. – [Електр. ресурс]. – http://www.mil.gov.ua/science_and_defense.

Надійшла 24.10.2005

Рецензент: доктор військових наук, професор І.О. Кириченко,
Харківський університет Повітряних Сил.
